

rijksuniversiteit
groningen

Collegiale observaties van het pedagogisch didactisch handelen van en door leraren op Stad en Esch, locatie Zuideinde te Meppel (17062012)

Wim van de Grift

Inleiding

De school voor voortgezet onderwijs 'Stad en Esch' aan het Zuideinde in Meppel is gestart met een onderzoek naar de pedagogisch didactische kwaliteit van de door haar gegeven lessen.

Hiertoe is het gehele team van ongeveer 80 leraren geschoold in de resultaten van ruim 40 jaar onderzoek naar 'wat werkt in het onderwijs' en in de achtergronden en het gebruik van een observatie-instrument waarin deze resultaten verwerkt zijn. In oktober 2010 hebben 52 leraren met dit observatie-instrument geoefend door zelfevaluaties uit te voeren. In februari 2011 hebben 71 leraren opnieuw met behulp van dit observatie-instrument een zelfevaluatie uitgevoerd. De leraren hebben naar aanleiding van beide zelfevaluaties feedback gekregen over hun eigen handelen. Met deze zelfevaluaties deden de leraren ervaring op met de criteria die aan hun eigen werk gesteld kunnen worden. Met de feedback kregen de leraren de gelegenheid om hun eigen handelen te evalueren en te verbeteren.

In de eerste maanden van 2012 hebben 58 leraren van de locatie Zuideinde van Stad en Esch bij 54 collega's in totaal 95 lesobservaties uitgevoerd. Daarmee ontstaat een beeld van de kwaliteit van het pedagogisch didactisch handelen van de leraren op deze school. In deze tekst wordt over deze resultaten gerapporteerd. De resultaten hiervan worden vergeleken met de resultaten van een landelijke steekproef van in totaal 1604 observaties.

Het observatie-instrument

Het observatie-instrument dat in dit onderzoek wordt gebruikt, is gebaseerd op de resultaten van meer dan 40 jaar onderzoek naar 'wat werkt in het onderwijs'. Deze onderzoekresultaten zijn onder meer te vinden in de volgende reviews: Purkey & Smith (1983, 1985), Walberg & Haertel (1992), Creemers (1991, 1994), Ellis & Worthington (1994), Cotton (1995), Sammons, Hiram & Mortimore (1995), Levine & Lezotte (1990, 1995), Scheerens (1989, 1992, 2008), Marzano, Pickering & Pollock

(2001) en Hattie (2009). Het gebruikte observatie-instrument bevat zes observatieschalen over het pedagogisch didactisch handelen van leraren:

- Het creëren van een veilig en stimulerend leerklimaat.
- Een efficiënte lesorganisatie.
- Het bieden van duidelijke en gestructureerde instructie.
- Het geven van een voor de leerlingen intensieve en activerende les.
- Het afstemmen van de instructie en de verwerking op verschillen tussen leerlingen.
- Het leerlingen aanleren van leerstrategieën.

en één observatieschaal over het gedrag van de leerlingen:

- De betrokkenheid van de leerlingen bij de les.

De scoring

De zeven observatieschalen bevatten in totaal 35 indicatoren. De indicatoren zijn gecodeerd als: zwak= 1; meer zwak dan sterk =2; meer sterk dan zwak= 3; sterk=4. Wanneer een indicator tijdens de les niet geobserveerd is, dan wordt dit gecodeerd met 1. De schaalscore is de som van de indicatoren van een schaal gedeeld door het aantal indicatoren. De schaalscores worden als volgt geïnterpreteerd: 1-2 = onvoldoende; 2,01-3 = voldoende; 3,01-4 = goed. Daartussen zijn gradaties aan te geven zoals ruim voldoende en zeer goed.

Landelijke steekproef

Ten behoeve van de normering van het observatie-instrument is in het gehele land een onderzoek uitgevoerd onder 1604 leraren in het voortgezet onderwijs.

Voorafgaand aan dit normeringsonderzoek zijn observatoren in videosessies getraind in het gebruik van het observatie-instrument. De observatoren zijn getraind tot zij een interbeoordelaarsbetrouwbaarheid (consensus) van minimaal 70% bereikten met de andere observatoren die dezelfde videoles observeerden. In praktijk lag het gemiddelde percentage overeenstemming bij de laatste trainingssessie aanzienlijk hoger.

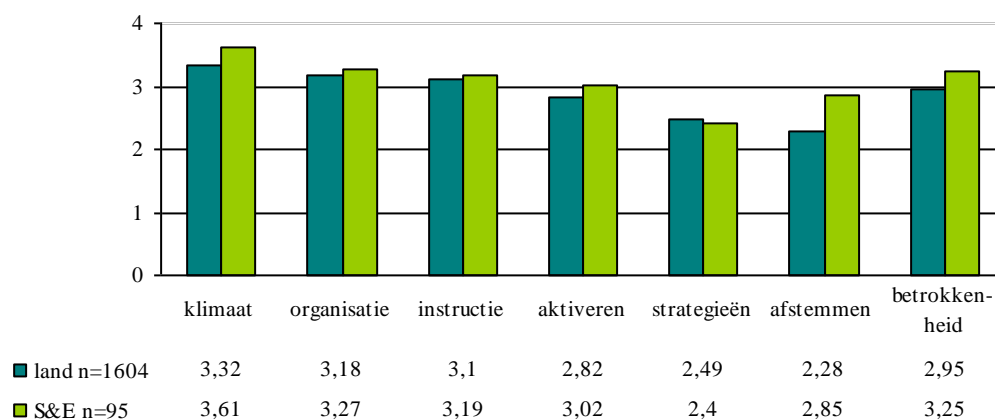
Deze speciaal getrainde observatoren hebben bij een steekproef van 1604 lessen in de onder- en bovenbouw van het voortgezet onderwijs verspreid over heel Nederland observaties uitgevoerd.

De resultaten van deze 1604 lessen worden als criterium gebruikt voor de 'gemiddelde' les van leraren in het voortgezet onderwijs. Deze resultaten zijn in grafiek 1 aangegeven.

De gemiddelde les in het voortgezet onderwijs krijgt een score 'goed' (>3) op 'het creëren van een veilig en voor de leerlingen stimulerend leerklimaat', op 'een efficiënte lesorganisatie', en op 'het bieden van een duidelijke en gestructureerde instructie'. De gemiddelde les in het voortgezet onderwijs scoort 'ruim voldoende' (>2.5) op 'het geven van een intensieve en voor de leerlingen activerende les', en op 'het leerlingen aanleren van leerstrategieën'. De score van de gemiddelde les is 'voldoende' (>2) op 'het afstemmen van de instructie en de verwerking van de leerstof

op verschillen tussen leerlingen'. 'De betrokkenheid van de leerlingen' in de gemiddelde les in het voortgezet onderwijs is ruim voldoende te noemen.

Grafiek 1. Gemiddelde scores op pedagogisch didactisch handelen bij een landelijke steekproef van 1604 lessen van leraren in het voortgezet onderwijs en 95 lessen van 54 leraren op de locatie Zuideinde van Stad en Esch te Meppel

De lessen op de locatie Zuideinde van de school Stad en Esch in Meppel

In grafiek 1 worden de resultaten van de 95 lessen van 58 leraren van Stad en Esch (Zuideinde) weergegeven.

De lessen op de locatie Zuideinde van Stad en Esch krijgen van hun collega's de score 'goed' (>3) op 'het creëren van een veilig en voor de leerlingen stimulerend leerklimaat', op 'een efficiënte lesorganisatie', en op 'het bieden van een duidelijke en gestructureerde instructie' en op 'het geven van een intensieve en voor de leerlingen activerende les'. De scores op deze vier aspecten liggen hoger dan het landelijke beeld. Voor 'het afstemmen van de instructie en de verwerking van de leerstof op verschillen tussen leerlingen' en op 'het leerlingen aanleren van leerstrategieën' krijgen de lessen van de leraren op de locatie Zuideinde van Stad en Esch van hun collega's 'ruime voldoende' (>2.5). De scores op 'het leerlingen aanleren van leerstrategieën' liggen op de locatie Zuideinde lager dan het landelijke beeld en de scores op 'het afstemmen van de instructie en de verwerking van de leerstof op verschillen tussen leerlingen' liggen hoger dan het landelijke beeld.

'De betrokkenheid van de leerlingen' in de gemiddelde les op de locatie Zuideinde beoordeelden de collega's van deze leraren als 'goed' (>3). Dat is beter dan het landelijke beeld.